

## СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Капка Солакова, АМГИИ – Пловдив, член на научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Социална педагогика )

**Тема на дисертационния труд: “ Възпитателно-терапевтични аспекти на музикалните дейности в свободното време на децата“**

**Автор:** Милена Стефанова Великова - докторант към катедра „Социална педагогика и социално дело“, Факултет по начална и предучилищна педагогика на СУ „Св.Климент Охридски“– София

**Научен ръководител** – проф. д-р Нели Бояджиева

Възпитанието чрез изкуството, многостранното и богато въздействие на музиката върху личността в рамките на образователния процес в класните и в извънкласните дейности е актуален проблем, а в представеният за рецензиране дисертационен труд е поставен и проучен в нов, различен и малко изследван аспект – този на извънучилищните дейности, на свободното време и неговата „педагогизация“. Възрастовият период е особено важен и много добре подбран от докторанта. „Основите“ на музикалната култура, на музикалните предпочитания, на развитието на музикалните способности са поставени в предучилищната и в началната училищна възраст, но при подрастващите те се обогатяват, често се трансформират, проявяват се отчетливи предпочитания и личния музикален вкус. Приоритетното влияние на групите от връстници, на медиите, поставя с още по-голяма острота въпроса за звуковата и в частност, музикалната среда, за въздействието им върху различни страни на личността на подрастващия.

Какви възможности се предоставят за занимания в рамките на свободното време? Каква култура на свободното време се възпитава? До каква степен този процес се осъзнава като значим от страна на семейството, училището и другите възпитателни фактори в рамките на социума? Дали насищането на свободното време със смислени занимания не е отговор на проблемите и предизвикателствата пред възпитанието и развитието на подрастващите? Това са част от въпросите, които М. Великова поставя още в Увода и в чиято плоскост осмисля актуалността на изследваната проблематика и

впоследствие изгражда цялостната концепция на дисертационното изследване, поставяйки акцент върху възпитателно-терапевтичните аспекти на музикалните дейности.

### *Формални и съдържателни параметри на дисертационния труд*

Дисертационният труд е в обем от 194 страници. Текстът съдържа 20 таблици, 25 графики, а приложенията са 2 и представят анкетните карти, използвани в изследването. Използваната литература включва 183 заглавия, от които 133 на кирилица, 32 на латиница и 18 Интернет-източници. Трудът е структуриран в увод, пет глави, изводи, препоръки, приноси, заключение.

В Увода докторантката ясно и точно мотивира избора на тема, обосновавайки актуалността ѝ от гледна точка на функциите на музикалното изкуство, специфичното му въздействие върху личностното развитие в избрания възрастов период и в контекста на проблемите, които поставя педагогиката на свободното време. Дефинирани са обекта, предмета, целта, задачите и хипотезата на изследването.

Първите три глави представят теоретичния анализ и обосновка на изследването. Следвайки дедуктивния подход, анализът обхваща три аспекта – музиката и потенциалът на основните музикални дейности и изразни средства за въздействие върху човека; възпитателно-терапевтичните функции на музиката и на музикалните дейности; свободното време и мястото на заниманията с музика в него. В достатъчна пълнота и с научна прецизност са представени основни идеи, свързани с всеки един от посочените аспекти. Целенасочено са разгледани системи на музикално възпитание, които съчетават възпитателни и терапевтични методи в рамките на образователния процес. Специално внимание е отделено на педагозите – реформатори в идеите на които изкуството и в частност музиката, са средство за възпитание и обучение в класните, извънкласните и извънучилищните занимания. Посочено е взаимното влияние между методите на музикално възпитание и методите, използвани в музикотерапевтичната практика. Музикотерапията и нейното приложение не са обект на детайлно изследване, както докторантката посочва /стр. 47/, но е поставен необходимият, в случая, акцент на терапевтичния ефект на музиката при справяне с емоционално-поведенчески проблеми, трудности в социалната адаптация и промени в

самооценката. /стр. 47/ От гледна точка на заниманията с музика в свободното време, теоретически аргументирано терапевтичните функции на музиката се разглеждат в най-общ смисъл – като средство за въздействие и профилактика на психоемоционалното състояние.

Ясно е открояена същността, спецификата и взаимното влияние на извънкласните и извънучилищните форми на работа като компонент на свободното време на подрастващите; функциите им и комплексното им въздействие върху личността.

Четвърта глава представя постановката и организацията на експерименталното изследване – диагностично-констативно и оценъчно по характер /стр.87/. Подробно и коректно са описани етапите на изследването, използваните методи.

Пета глава представя количествен и качествен анализ на резултатите от изследването. Събрани и анализирани са данни за: интересите и потребностите от занимания с музикални дейности; интересът и отношението към организирани музикални занимания в свободното време, като в този случай е потърсена зависимост по пол, възраст и музикална активност в семейството. Терапевтичната функция на музикалните дейности е открояена в измерването чрез личностни тестове на влиянието им върху емоционалността и личностното развитие на подрастващите. С подходящо подбран статистически метод за проверка на хипотези / $\chi^2$  метод/ са установени наличие или липса на статистически значими различия и зависимости между заниманията с музика през свободното време и самооценката, психичното състояние на подрастващите. Специално внимание заслужава и проучването на мнението на специалистите – музикални педагози за възпитателния и терапевтичен потенциал на музикални дейности и присъствието им в свободното време на децата. В резултат на прецизно реализираното от докторанта изследване, са изведени конкретни закономерности и зависимости, ценни за теорията и практиката на музикалното възпитание и за педагогиката на свободното време.

#### *Автореферат и публикации по темата на дисертационния труд*

Авторефератът, в обем от 59 страници, отразява пълно, коректно и точно съдържанието на дисертационния труд. Обособени са три части, представящи обща характеристика на труда, структурата и съдържанието,

изложение на основни моменти от съдържанието. Авторефератът съдържа библиография на използваните в него литературни източници. Открити са приносите и публикациите във връзка с дисертационното изследване.

Представени са девет публикации, свързани с темата на дисертационния труд, от които: три в сборници от конференции, четири в специализирани списания и две под печат - съответно в Годишник на СУ и в сп. „Педагогика“.

### *Научни приноси*

Посочените от докторант Милена Великова приноси, адекватно и точно отразяват научните ѝ постижения в резултат на проведеното изследване.

1. Изследва се слабо проучената тема за използването на музикалното изкуство като възпитателно и терапевтично средство през свободното време на децата в средна училищна възраст. Свободното време се разглежда като ценен ресурс за допълнително обучение, интелектуално развитие, личностно развитие и изграждане на социални контакти. Целесъобразното му използване чрез занимания с музикални дейности, открити като най-предпочитани от подрастващите, създава условия за реализиране на потенциала на музиката като средство за възпитание, самовъзпитание и терапия. Доказани са възможностите чрез средствата на музикалното изкуство да се осъществява превенция и корекция на социалното и личностното развитие на подрастващите.
2. На базата на получените емпирични данни е очертана нова, актуална картина на предпочитанията, интересите и отношението на подрастващите към заниманията с музикални дейности. Очертан е профилът на подрастващите по отношение на потребностите от музика в ежедневието, заниманията с музикални дейности, участието в организирани музикални занимания през свободното време и възпитателно-терапевтичното въздействие на музиката.
3. Целенасочено е изследвано и доказано влиянието на музиката като психо-профилактично средство при подрастващите. Доказано е предположението за висока степен на влияние върху емоционалното развитие, чрез намаляване на тревожността, депресивните нагласи и състояния на подрастващите, както и влиянието върху настроението

като цяло, активността, увереността в себе си при постигане на цели и справяне с различни ситуации. Емпиричните резултати потвърждават и задълбочават разбирането на други подобни констатации за влиянието на заниманията с художествени дейности върху изграждане на увереност и адаптивност у подрастващите.

4. Статистически е доказано влиянието на семейството, чрез личния пример на членовете му, върху интересите и решенията на децата за занимания с музикални дейности през свободното време.
5. Резултатите и констатациите от изследването имат висока степен на приложимост за преодоляване на дефицитите в музикалното възпитание и привеждането му в съответствие с потребностите на подрастващите днес. Получените резултати, установените връзки и зависимости, имат потенциала да бъдат ориентир в организирането на извънкласните и извънучилищните занимания с музика, в насищането на свободното време на подрастващите с дейности, които водят до конструктивни промени в личността и до превенция, корекция и терапия на деструктивни такива.

### *Заключение*

Дисертационният труд, представен от Милена Великова, удовлетворява изискванията за докторантско изследване. Налице е осведоменост на автора и ясно заявена позиция във връзка с изследваната проблематика. Демонстрираните изследователски умения, приносният характер на разработената проблематика в теоретичен аспект и на експерименталните резултати в приложно-практически, ми дават основание за положителна оценка на дисертационния труд. На основание на изложеното дотук, убедено предлагам на научното жури да присъди на Милена Стефанова Великова образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Социална педагогика).

03.08. 2017 г.

Изготвил становището:.....

/проф. д-р К.Солакова/